

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 277/2017-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. apríla 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ] zastúpených advokátkou JUDr. Vladimírou Houdek Běhalovou, advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 772/2014 z 23. septembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 772/2014 z 23. septembra 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Z predloženej sťažnosti vyplýva, že uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 24 C 8/2010 zo 16. mája 2014 v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, bola navrhovateľom uložená povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť trovy sťažovateľom spolu v sume 4 111,13 €. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podali navrhovatelia, ako aj sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu zmenil a zaviazal navrhovateľov nahradiť sťažovateľom trovy konania, pozostávajúce zo sumy 33 € ako súdneho poplatku za odvolanie proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a sumy 581,58 € z titulu právneho zastúpenia, pričom náhradu trov odvolacieho konania účastníkom nepriznal.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že krajský súd pri rozhodovaní o trovách konania aplikoval ustanovenie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), hoci v okolnostiach veci nešlo len o nehnuteľnosti určené na bývanie, keďže v predmetnom konaní išlo nielen o to, či stavba – rodinný dom patrí do dedičstva, ale zároveň aj pozemok, na ktorom stavba stojí, ako aj príľahlý pozemok kvalifikovaný ako záhrady vo výmere cca 778 m².

Sťažovatelia v sťažnosti argumentujú dôvodovou správou k vyhláške a tvrdia, že krajský súd nezaujal ústavne konformný výklad aplikovaného ustanovenia vyhlášky, pretože „*účelom zákonodarcu bolo ochrániť predovšetkým spotrebiteľov, ak predmetom konania je ich obydlie*“, pričom príľahlý pozemok nemožno považovať za obydlie, resp. za jeho súčasť.

Na základe uvedeného sťažovateľa sa domnievajú, že napadnutým uznesením krajského súdu boli porušené ich označené práva, preto navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie ich označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie a sťažovateľom prizná náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. Sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené ich základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ide o uznesenie, ktorým všeobecný súd rozhodol o náhrade trov konania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97).

V nadväznosti na obsah sťažnosti ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné zdôrazniť, že námietky sťažovateľov síce smerujú proti porušeniu princípov spravodlivého súdneho konania, týkajú sa však len jeho časti, a to rozhodovania krajského súdu o trovách konania, čo má v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci na sťažovateľov nepochybne negatívne dôsledky, avšak tieto nemožno z hľadiska kritérií spravodlivého procesu podľa názoru ústavného súdu dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú relevanciu ako námietkam proti procesnému postupu vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej, resp. samotnému rozhodnutiu vo veci samej (m. m. IV. ÚS 225/2012, IV. ÚS 311/2012).

Ústavný súd nespochybňuje, že za určitých okolností možno k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť aj v súvislosti s námietkami sťažovateľov smerujúcimi proti právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu o náhrade trov súdneho konania. Vo všeobecnosti však platí, že rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť vyslovenia porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď

zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Ústavný súd pripomína, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bola lebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07, I. ÚS 272/09). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého uznesenia okresného súdu.

Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a aj štrasburských orgánov ochrany práv, z čoho rezultuje pomerne bohatá judikatúra k jeho významu z pohľadu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odôvodnení rozhodnutia všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

Vychádzajúc z mantinelov možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa ústavný súd oboznámil s tou časťou odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorá bola pre posúdenie dôvodnosti sťažnosti podstatná. Krajský súd v podstatnom na odôvodnenie svojho uznesenia uviedol:

„Citované ustanovenie teda upravuje osobitný spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jednotlivé úkony právnej služby, a to v tom, že táto sa nevypočítava z tarifnej hodnoty veci, ktorá je predmetom konania, ale z paušálnej sumy predstavujúcej 1/13 výpočtového základu. Výkladom tohto ustanovenia možno dospieť k záveru, že zákonodarca takýto spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny založil na posúdení

vzťahu advokáta poskytujúceho právnu službu vo vzťahu k svojmu klientovi a to v tom, že v prípade, ak je jeho klientom fyzická osoba a predmet konania sa týka nehnuteľnosti určenej na bývanie, vypočítava sa základná sadzba tarifnej odmeny z 1/13 výpočtového základu. V tomto ustanovení niet ďalšej špecifikácie v tom, aby takáto bola obmedzená na záver, že uvedená nehnuteľnosť je určená na bývanie konkrétnej fyzickej osoby, teda ani osoby klienta. Takáto viazanosť je iba vo vzťahu k ďalšej vete tohto ustanovenia, podľa ktorej sa rovnaký postup má dodržať aj v situácii, ak takáto nehnuteľnosť bez ohľadu, že táto nie je určená na bývanie, slúži na takýto účel a to vo vzťahu k označenej fyzickej osobe - klienta. Vzťah tejto fyzickej osoby teda je rozhodujúci iba vo vzťahu k takej nehnuteľnosti, ktorá nie je určená na bývanie, ale na takýto účel tomuto klientovi slúži. Odvolací súd má za to, že z obsahu spisu možno vyvodiť odôvodnený záver o tom, že nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom konania je nehnuteľnosťou určenou na bývanie a to bez ohľadu na to, ktorej konkrétnej osoby. Už samotná táto skutočnosť je dostatočným základom pre postup výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny podľa tohto ustanovenia. Odvolací súd navyše poukazuje na skutočnosť, že žalovaní ako klienti, ako aj ich syn ■■■■■ ■■■■■ počas celého konania tvrdili, že uvedená nehnuteľnosť bola zakúpená za účelom bývania žalovaných.

S poukazom na závery súdu prvého stupňa, ktoré vychádzali aj z právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v zrušujúcom uznesení pri posúdení, či sa má zachovať výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny podľa cit. ust. § 11 ods. 1 písm. c/ vyhlášky iba vo vzťahu k nehnuteľnosti predstavujúcej rodinný dom, odvolací súd udáva, že sa s takýmto názorom nestotožňuje a ani sa necíti byť viazaný takýmto názorom vysloveným iným odvolacím senátom tunajšieho odvolacieho súdu. Má totiž za to, že z obsahu cit. § 11 ods. 1 písm. c/ vyplýva jednoznačný záujem zákonodarcu chrániť právo bývania fyzických osôb aj takýmto zvýhodnením ich finančného zaťaženia vo vzťahu k cene právnej služby. Z tohto hľadiska by bolo kontraproduktívne s týmto ustanovením, ak by mala byť osobitným spôsobom vypočítaná základná sadzba tarifnej odmeny za pozemok, na ktorom uvedená stavba stojí, prípadne ktorý je prilahlým pozemkom, užívanie ktorého je spojené s užívaním samotnej stavby. Celú takúto nehnuteľnosť vrátane pozemku je teda potrebné posudzovať ako jeden celok. V prípade opačného názoru by sa totiž zmaril význam tejto osobitnej právnej úpravy.“

Predmetné rozhodnutie krajského súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom krajského súdu nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie je v tomto smere dostatočným spôsobom odôvodnené, krajský súd zrozumiteľne odôvodnil úvahy, ktoré zvolil pri rozhodovaní o námietkach sťažovateľov, pričom právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom reagoval na námietku sťažovateľov, že pozemky nemožno považovať za súčasť obydlia pre účely stanovenia hodnoty právnej služby, keď uviedol, že zmyslom a účelom predmetnej úpravy bolo posilniť ochranu účastníkovi konania, ak predmetom konania sú nehnuteľnosti, ktoré sú určené na bývanie alebo mu slúžia na bývanie.

Zjednodušene povedané, zmyslom a účelom predmetného ustanovenia § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky je chrániť právo bývania fyzických osôb, ktoré zahŕňa podľa názoru ústavného súdu nielen samotnú stavbu, ktorá je určená na bývanie, ale prípadne aj ďalšie nehnuteľnosti, ktoré sú funkčne súčasťou obydlia, resp. tvoria s obydliím jeden celok. Takémuto právnomu názoru zodpovedá aj formulácia zákonodarcu, ktorý v predmetnom

ustanovení § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky použil výraz nehnuteľnosti a nie stavba alebo obydlie.

Vychádzajúc z uvedeného uznesenie krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho názoru preto nemožno považovať za svojvoľné či arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v napadnutom uznesení krajského súdu nezistil. Nesúhlas sťažovateľov s obsahom uznesenia krajského súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené sa nedomnieva, že by napadnuté uznesenie krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľné s označeným článkom ústavy, listiny a označeným článkom dohovoru, teda že by zo strany orgánov súdnej moci nebola sťažovateľom ústavne konformným spôsobom poskytnutá súdna ochrana podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. že by napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to vo svojej sťažnosti namietali, preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

2. Vo vzťahu k námietke porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd konštatuje, že krajský súd sa riadne zaoberal námietkami sťažovateľov a ústavne konformným spôsobom vysvetlil, prečo ich interpretácia predmetného ustanovenia je v okolnostiach posudzovanej veci nenáležitá. Krajským súdom zvolená interpretácia a aplikácia normy sledovala jej zmysel a účel, preto ústavný súd toto zistenie považuje za dostačujúce pre konštatovanie, že neexistuje relevantná súvislosť medzi namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu na jednej strane a napadnutým uznesením krajského súdu na strane druhej.

Vychádzajúc z uvedeného bolo potrebné aj túto časť sťažnosti sťažovateľov odmietnuť v rámci jej predbežného prerokovania podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa jej ďalšími návrhmi uvedenými v petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. apríla 2017